Government of Western Australia
Child and Adolescent Health Service

ADHD ਲਈ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ

ਸਾਰ

- ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ, ਆਵੇਗਸ਼ੀਲ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਹਾਈਪਰਐਕਟਿਵਟੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ।
- ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਲਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ADHD ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਲਾਜ ਹੈ। ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਈ ਡਾਕਟਰੀ ਕਾਰਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਢੁਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ADHD ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਕੁਝ ਦਿਮਾਗੀ ਰਸਾਇਣਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਡੋਪਾਮਾਈਨ ਅਤੇ ਨੋਰੇਡ੍ਰੇਨਾਲੀਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

- ਇਹ ਰਸਾਇਣ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ।
- ਇਹ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਸਰਕਟਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਰਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:
  - ਧਿਆਨ
  - ਵਿਵਸਥਿਤ ਹੋਣਾ
  - ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ
  - ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਜਵਾਬ
  - ਇਨਾਮਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ।
- ਇਹ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿਗਨਲਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਗਨਲਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪ

ਉਤੇਜਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ-ਅਸਰ (ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ-ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ) ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

- ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਜਲਦੀ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
- ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਸਰ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਮ ਉਤੇਜਕ ਹਨ:

- ਮਿਥਾਈਲਫੇਨੀਡੇਟ (ਤੁਰੰਤ ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰੂਪ): ਰੀਟਲਿਨ®, ਆਰਟੀਜ®
- ਮਿਥਾਈਲਫੇਨੀਡੇਟ (ਹੌਲੀ ਅਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰੂਪ): ਕਨਸਰਟਾ®, ਰੀਟਲਿਨ LA®, ਮਿਥਾਈਲਫੇਨੀਡੇਟ XR ARX®
- ਡੈਕਸਮਫੇਟਾਮਾਈਨ (ਤੁਰੰਤ ਅਸਰ)
- ਲਿਸਡੇਕਸੈਮਫੇਟਾਮਾਈਨ: ਵਾਈਵੇਂਸ® (ਹੌਲੀ ਅਸਰ)

ਮਿਥਾਈਲਫੇਨੀਡੇਟ, ਡੇਕਸਮਫੇਟਾਮਾਈਨ ਅਤੇ ਲਿਸਡੈਕਸਮਫੇਟਾਮਾਈਨ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ।

- ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
- ADHD ਲਈ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਖੋਜ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੈਰ-ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹਨ।
- ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਕਟਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ:

- ਦਿਨ ਵਿੱਚ 2 ਜਾਂ 3 ਵਾਰ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (ਸਵੇਰ, ਦਿਨ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ)
- ਇੱਕ ਖੁਰਾਕ 3 ਤੋਂ 5 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ:

- ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ (ਸਵੇਰੇ) ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ
- ਹਰੇਕ ਖੁਰਾਕ 8 ਤੋਂ 12 ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ

- ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਘੱਟ ਖੁਰਾਕ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਦੇਖਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦਵਾਈ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
- ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦਵਾਈ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਦੂਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।
- ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਸਡੇਕਸੈਮਫੇਟਾਮਾਈਨ (ਵਾਈਵੇਂਸ®) ਦੇਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ। ਇੱਕ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇੱਕ ਅਣਕਿਆਸੀ ਜਾਂ ਅਣਚਾਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦਵਾਈ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ADHD ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪ੍ਰਬੰਧਨਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਕਟਰ ਦਵਾਈ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਦਵਾਈ ਬਦਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।

ਆਮ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

- ਸਿਰ ਦਰਦ*
- ਪੇਟ ਖਰਾਬ*
- ਘਬਰਾਹਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ*
- ਸੌਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਿਲ
- ਘਟੀ ਹੋਈ ਭੁੱਖ
- ਹਲਕੇ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਬਦਲਾਅ
- ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹਾਈਪਰਐਕਟਿਵਟੀ ਜਾਂ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ।

* ਇਹ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਲਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਦੁਆਰਾ ਦਵਾਈ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 2 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੁਰਲੱਭ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

- ਘੱਟ ਵਿਕਾਸ
- ਮਿਜਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ
- ਟਿਕਸ (ਇੱਕ ਅਣਇੱਛਤ, ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹਰਕਤ ਜਾਂ ਆਵਾਜ਼)
- ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਜੋ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਉਤੇਜਕ ਦਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਂਗ 'ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ' ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਦਵਾਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮਿਜਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਬਦਲਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਵਾਈ ਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ।

ਸਰੋਤ:

- ADHD: ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨਾ | ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਚਿਲਡਰਨ ਨੈੱਟਵਰਕ
- ADHD ਲਈ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆਈ ਸਬੂਤ-ਅਧਾਰਤ ਕਲੀਨਿਕਲ ਅਭਿਆਸ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ - ਖਪਤਕਾਰ ਸਾਥੀ ਗਾਈਡ | AADPA
- ਖਾਸ ਦਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ: ਚੋਣ ਅਤੇ ਦਵਾਈ | WA ਸਿਹਤ

ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਆਮ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।
©State of Western Australia, Child and Adolescent Health Service, June 2025 CAH-001854_2